O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TURIZM PLATFORMASINI YARATISH TEXNOLOGIYASI ISHLAB CHIQISH MEXANIZMI

Najmiddinov Sulton Nurali o‘g‘li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti o‘qituvchisi (Bank-moliya akademiyasi tadqiqotchisi)

Annatatsiya: O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini raqamlashtirish jarayonlarini takomillashtirish hamda yagona milliy raqamli turizm platformasini yaratish bo‘yicha texnologik yechimlar, innovatsion yondashuvlar va ularni amalga oshirish mexanizmlari ilmiy asosda tadqiq etilgan. Tadqiqotda mavjud axborot tizimlari, davlat xizmatlari portallari hamda xususiy sektor tomonidan yaratilgan raqamli mahsulotlar o‘rganilib, ularni yagona ekotizimga integratsiya qilish tamoyillari ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlari: Smart Tourism Uzbekistan, aqlli turizm, raqamli, ekotizim

Annatation: Technological solutions, innovative approaches and mechanisms for their implementation have been scientifically studied to improve the processes of digitization of the tourism sector in the Republic of Uzbekistan and create a single national digital tourism platform. The study studied existing information systems, public service portals and digital products created by the private sector, and developed principles for their integration into a single ecosystem.

Keywords: Smart Tourism Uzbekistan, smart tourism, digital, ecosystem

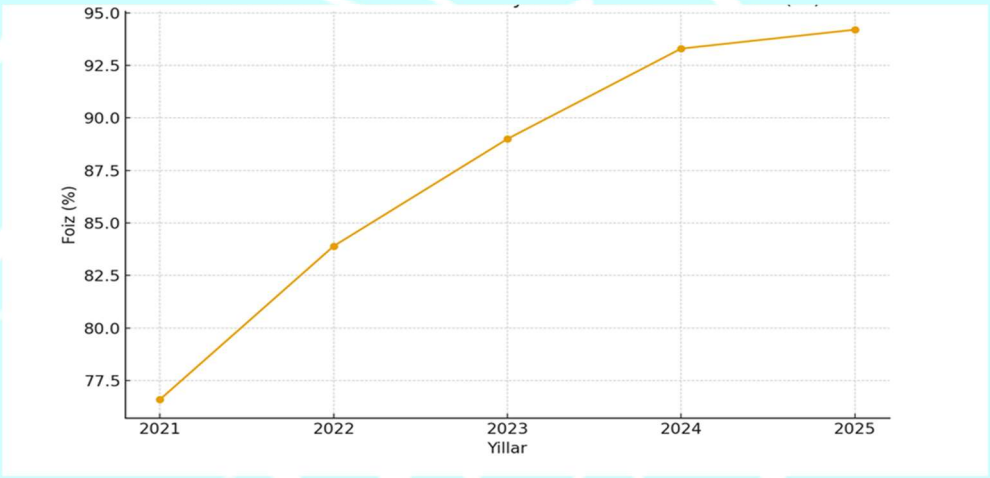
Аннотация: Научно исследованы технологические решения, инновационные подходы и механизмы их внедрения для совершенствования процессов цифровизации сферы туризма в Республике Узбекистан и создания единой национальной цифровой туристической платформы. В ходе исследования изучены существующие информационные системы, порталы государственных услуг и цифровые продукты, созданные частным сектором, а также разработаны принципы их интеграции в единую экосистему.

Ключевые слова: Smart Tourism Uzbekistan, смарт-туризм, цифровые технологии, экосистема

Kirish

Milliy statistika qo‘mitasining uy xo‘jaliklari tanlanma kuzatuvi ma’lumotlariga asosan, 2025-yil yanvar-avgust oylarida O‘zbekistonda internetdan foydalanuvchi aholi ulushi 94,2 % ni tashkil etdi.

ISSN 3030-3907



1-rasm. O‘zbekistonda internetdan foydalanuvchi aholi ulushi yillar kesimida[1]

Dunyo bo‘ylab turizm sohasida raqamli texnologiyalar jadal joriy etilib, “aqlli turizm” (smart tourism) konsepsiyasi shakllanmoqda.

Bu konsepsiya sayohatchilarga xizmat ko‘rsatish jarayonlarini va ma’lumot olishni tubdan osonlashtirishni maqsad qiladi. O‘zbekiston ham ushbu jarayondan chetda qolmay, mamlakat turizm salohiyatini oshirish uchun zamonaviy yechimlarni tatbiq etishga intilmoqda. Xususan, “Smart Tourism Uzbekistan” deb nomlangan milliy raqamli turizm platformasini yaratish g‘oyasi ilgari surilgan bo‘lib, u orqali sayyohlar yagona tizimda turli xizmatlardan foydalanishlari mumkin bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 07.12.2024 yildagi 820-son “Turizm sohasini raqamlashtirish va turistik xizmatlarni yagona platformaga birlashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”dagi qarorni tasdiqlandi. Ushbu platforma mahalliy va xorijiy sayyohlar uchun turizmga oid barcha asosiy xizmatlarni bir joyga to‘plab, ulardan onlayn tarzda foydalanish imkonini berishni ko‘zda tutadi.

Loyihaning maqsadi va dolzarbligi

“Smart Tourism Uzbekistan” platformasining asosiy maqsadi – sayyohlarga maksimal qulaylik yaratish va mamlakat turizm infratuzilmasini raqamlashtirishdir. Platforma orqali sayyohlar o‘z sayohatini rejalashtirishdan tortib, amalga oshirishgacha bo‘lgan barcha bosqichlarda zarur axborot va xizmatlarga oson ulanish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bunda turizm xizmatlarini bir tizimga integratsiya qilish orqali **bir oynali xizmat** tamoyili (one-stop-service) joriy etiladi.

Mazkur loyiha dolzarbligining asosiy omillari quyidagilar:

- Turistlar oqimining o‘sishi:
- 2030-strategiya va milliy maqsadlar:

[1] Milliy statistika qo‘mitasining uy xo‘jaliklari tanlanma kuzatuvi ma’lumotlariga asosan muallif ishlanmasi

ISSN 3030-3907

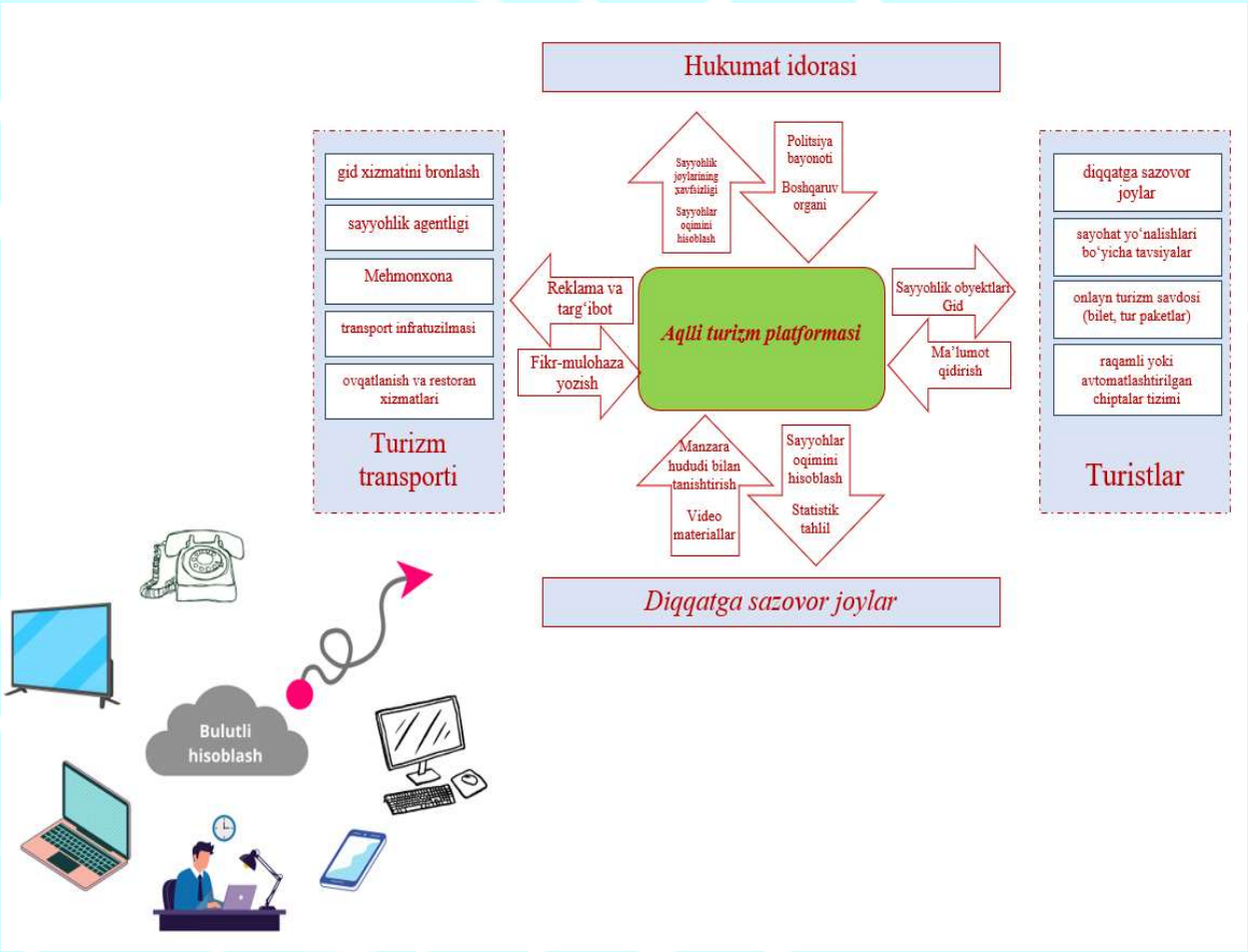
- Turizmda innovatsiyalar zaruriyati:
- Investitsion jozibadorlik:

Yuqoridagilar loyiha nechog‘lik dolzarb ekanini ko‘rsatadi. Platforma mamlakat turizm sohasida innovatsion burilish yasashga qaratilgan bo‘lib, sayyohlar uchun yangi qulaylik darajasini ta’minlash, soha ishtirokchilari o‘rtasidagi integratsiyani kuchaytirish va milliy raqamli iqtisodiyotning rivojiga xizmat qiladi.

Dunyo tajribasi va tahlillar asosida O‘zbekiston o‘z elektron xizmatlarini doimiy ravishda yaxshilab borishi lozim – xususan, texnologik yangilanishlar, huquqiy liberallashtirish va boshqaruv samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar berildi. Bu chora-tadbirlar amalga oshirilsa, O‘zbekiston Markaziy Osiyoda eng qulay va innovatsion turistik yo‘nalish sifatida mavqeini mustahkamlaydi.

“Smart Tourism Uzbekistan” platformasi O‘zbekiston turizm sohasini XXI asr talablariga mos ravishda **“aqlli” va raqamli ekotizimga** aylantiradi. Bu loyiha sayyohlarga yuqori darajada qulaylik yaratib, mamlakatimizga bo‘lgan qiziqishni oshiradi, davlat va xususiy sektor o‘rtasida innovatsion hamkorlikka zamin yaratadi hamda iqtisodiy o‘sishga xizmat qiladi. Platformaning muvaffaqiyati – bu O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyati bo‘ladi. Shu bois, uni yaratish va rivojlantirishga kompleks yondashuv, barcha manfaatdor tomonlarning birgalikdagi sa’y-harakatlari hamda ilmiy yondashuv talab etiladi. Uzoq muddatda esa mazkur platforma tajribasi boshqa sohalarda ham davom ettirilib, O‘zbekistonning boshqa sektorlarini “aqlli platformalar” asosida rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin. Bu esa yurtimizni global innovatsion rivojlanish yo‘lining faol ishtirokchisiga aylantiradi.

ISSN 3030-3907



2-rasm. Aqlli turizm platformasining to‘liq amalga joriy etilish mexanizmi[2]

Platformaning istiqbollari va kelgusidagi yo‘nalishlariga to‘xtaladigan bo‘lsak, bir necha muhim jihatlarni qayd etish lozim:

• **Platformani kengaytirish va yangilash:** Dastlabki versiya ishga tushgandan so‘ng, platformani foydalanuvchilarning o‘sib borayotgan talablariga mos ravishda doimiy ravishda kengaytirib borish zarur bo‘ladi. Bu yangi xizmat turlarini qo‘shish (masalan, avtomobil-sharing xizmati, onlayn tarjimon xizmatlari), yangi til versiyalarini joriy etish (14 tildan ham ko‘proq, agar yangi bozorlar paydo bo‘lsa), hamkor tizimlar ro‘yxatini kengaytirish (ko‘proq aviakompaniyalar, ko‘proq turfirmalar) kabi yo‘nalishlarda bo‘lishi mumkin. Shuningdek, foydalanuvchilar fikri asosida interfeys va funksiyalarni takomillashtirish, har yili platforma dizayni va texnologik bazasini yangilash (major update) odatiy amaliyotga aylanishi lozim. Bu platformani doimo zamon bilan hamnafas ushlab turadi.

• **Yangi texnologiyalarni joriy etish:** Raqamli texnologiyalar olami tinimsiz rivojlanmoqda. Bugun trendda bo‘lgan AI, AR/VR yoniga ertaga yangi tushunchalar qo‘shilishi mumkin (masalan, **metaverse** – virtual olamlar, yoki **Web3** texnologiyalari). Platforma kelajakda turizm sohasida paydo bo‘ladigan

[2] Tadqiqot asosida muallif ishlanmasi

ISSN 3030-3907

bunday yangiliklarni ham o‘zida sinab ko‘rishi va joriy etishi mumkin. Masalan, **metaverse-turizm** g‘oyasi – sayyohlar virtual olamda avatarlar orqali birga muloqot qilib, O‘zbekiston bo‘ylab guruh bo‘lib virtual sayohat qilishlari yoki haqiqiy sayohat paytida AR-ko‘zoynaklar yordamida qo‘shimcha virtual tajribalarni birgalikda baham ko‘rishlari – hozir fantaziya bo‘lib tuyulsa-da, texnika rivoji bilan realga aylanishi mumkin. Platforma bunday innovatsiyalarga tayyor bo‘lishi uchun ochiq arxitekturani saqlab qoladi va startaplar bilan yaqindan hamkorlik qiladi. Shuningdek, **qo‘shma sun’iy intellekt (collaborative AI)** yordamida platforma foydalanuvchilarining guruhiy rejalashtirish, sharhlarni tahlil qilish kabi yangi funksiyalar qo‘shilishi mumkin.

- **Mahalliy startap va dasturchilar ekotizimini shakllantirish:** Platforma faqat yakka loyiha sifatida qolib ketmasdan, uning atrofida mahalliy dasturchilar va startaplar hamjamiyati shakllanishiga harakat qilinadi. Buning uchun platformaning API larini ochiq qilish, **hackathon**lar va tanlovlar o‘tkazish, universitet talabalarini turizm-tech bo‘yicha loyihalarga jalb qilish muhim. Masalan, har yili “Tourism Tech” nomli xakaton o‘tkazilib, unda platformaga qo‘shimcha foydali funksiyalar qo‘shish bo‘yicha loyihalar tanlanishi va g‘oliblarga grantlar berilishi mumkin. Bu orqali yangi iqtidorlar kashf etilib, platformaga innovatsiyalar uzluksiz oqib keladi. Natijada, platforma faqat hukumat yoki operator kompaniya resurslariga tayanib qolmay, butun bir jamiyat resursidan foydalanuvchi ochiq innovatsion muhitga aylanishi mumkin.
- **Xalqaro hamkorlik va integratsiya:** Platforma dastlab milliy miqyosda yaratilsa-da, uning xalqaro hamkorlik yo‘nalishlari ham bor. Birinchidan, qo‘shni mamlakatlar (Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston) bilan integratsiyalashgan turizm marshrutlari ishlab chiqilishi mumkin. Markaziy Osiyoda transchegaraviy tur paketlar uchun platformalararo hamkorlik yo‘lga qo‘yilsa, mintaqaga uzoqdan kelgan sayyoh bir ilova orqali bir nechta davlatdagi sayohatini rejalashtirishi oson bo‘ladi. O‘zbekiston bu borada tashabbus ko‘rsatsa, mintaqaviy turizmning drayveriga aylanishi mumkin. Ikkinchidan, platformani global turizm platformalari bilan ham integratsiya qilish masalasi ko‘rib chiqilishi mumkin – masalan, Booking.com yoki TripAdvisor bilan hamkorlik aloqalari orqali ularning sharhlarini import qilish yoki bizning ma’lumotlarni ularga eksport qilish. Bu albatta kelishuv va muzokaralarga bog‘liq, ammo maqsad O‘zbekiston turizm ko‘rinuvchanligini maksimal oshirish. Uchinchidan, platforma tajribasi boshqa davlatlarga eksport qilinishi ham mumkin – agar loyiha juda muvaffaqiyatli chiqsa, uni brend sifatida boshqa rivojlanayotgan davlatlarga taklif qilish (masalan, “Smart Tourism (CountryName)” modeli) va IT konsalting xizmati ko‘rsatish ham ijobiy yo‘nalish bo‘lishi mumkin.

ISSN 3030-3907

• **Platformaning o‘zini o‘zi moliyalashtirish modeli:** Uzoq istiqbolda platforma budjetga yuk bo‘lmaydigan, balki aksincha, daromad keltiradigan tizimga aylanishi darkor. Buning uchun ehiyotkorlik bilan monetizatsiya strategiyasini yuritish talab etiladi. Dastlab foydalanuvchilarni jalb qilish uchun barcha xizmatlar bepul yoki minimal komissiyali bo‘lishi tabiiy. Lekin foydalanuvchi bazasi yetarli o‘sgach, ayrim qo‘shimcha xizmatlardan daromad qilish mumkin: misol uchun, mehmonxonalardan bron uchun oz miqdorda komissiya olish (baribir Booking.com kabi xorijiy servislar 15% gacha oladi, milliy platforma 5% olsa ham mehmonxona yutadi), reklama joylashtirish (restoranlar yoki do‘konlar platformada o‘z bannerini chiqishi uchun haq to‘lashlari), premium kontent (masalan, eksklyuziv virtual turlar obunasi) va hokazo. Bu daromadlar platformaning rivojlanishiga qayta yo‘naltiriladi va investorlar uchun dividend sifatida xizmat qilishi ham mumkin. O‘zini o‘zi moliyalashtirishga erishish platformaning barqarorligi va mustaqilligi garovi bo‘ladi.

“Smart Tourism Uzbekistan” platformasi – bu doimo rivojlanib boruvchi, yashovchan tizim bo‘lishi kerak. Uning hayotiyligi foydalanuvchilarning qabul qilishi va undan foydalanishiga bog‘liq bo‘ladi. Shuning uchun ham loyiha boshlangan paytdan boshlab foydalanuvchi fikrini markaziy o‘ringa qo‘yish (user-centered design) va doimiy aloqada bo‘lish kerak.

Akademik va professional nuqtai nazardan, ushbu platforma loyihasi O‘zbekiston misolida raqamli transformatsiya va turizmning sinergiyasini yaqqol namoyish etadi. Raqamli texnologiyalarni strategik tarzda qo‘llash orqali an’anaviy sohalarda ham qanday sakrashli o‘sishga erishish mumkinligini ko‘rsatadi. Bu nafaqat iqtisodiy foyda, balki ijtimoiy innovatsiya hamdir – chunki jamiyatning raqamli madaniyatini yuksaltirish, bizneslarda yangi biznes-modellarini shakllantirish, davlat boshqaruvida data-driven (ma’lumotlarga asoslangan) yondashuvni kuchaytirish kabi keng qamrovli ta’sirga ega.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Sulton N. et al. IMPORTANCE OF SMART TOURISM IN IMPROVING TOURISM MANAGEMENT IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2024. – Т. 46. – С. 15-19.
2. Хайитбоев Б. Х., Нажмиддинов С. Н. У. Опыт зарубежных стран в формировании цифровой экономики: выводы и перспективы для Узбекистана //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 1-2 (79). – С. 25-28.
3. Nuralievich S. N. et al. TURIZM SOHASIDA INNOVATSION LOYIHALARNI HAYOTGA TATBIQ ETISH //Научный Импульс. – 2025. – Т. 3. – №. 34. – С. 283-286.
4. Nuralievich S. N. et al. MEHMONXONALARDA ELEKTRON BOSHQARUV TIZIMLARI //ZAMONAVIY TA’LIM TIZIMINI

ISSN 3030-3907

RIVOJLANTIRISH VA UNGA QARATILGAN KREATIV G'OYALAR, TAKLIFLAR VA YECHIMLAR. – 2025. – T. 8. – №. 81. – C. 3-9.

5. Elektron manba: https://www.researchgate.net/publication/395053194_Recognition_in_ziyorah_tourism_of_bukhara_region_by_world_countries/references

ISSN 3030-3907